

PAKIET MATERIAŁÓW DYDAKTYCZNYCH

**do kształcenia na odległość –
III etap edukacyjny – szkoły ponadpodstawowe:
PLASTYKA**

**Województwo dolnośląskie –
Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Polkowicach**

Projekt „Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Materiał opracowany w ramach grantu przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Polkowicach

Koncepcja pakietu:

Czas edukacji zdalnej zmusił nauczycieli szkół ponadpodstawowych do zmiany dotychczasowej organizacji pracy i stworzenia całkowicie odmiennej formuły prowadzenia zajęć lekcyjnych – opartych na zupełnie nowych i nieznanymi im wcześniej technikach pracy zdalnej w formule lekcji on-line. Dla licznych nauczycieli oznaczało to często bardzo bolesne wyjście z dotychczasowej „strefy komfortu”, kojarzonej z tradycyjną lekcją w klasie szkolnej, prowadzoną z udziałem zespołów uczniowskich. Nowa formuła wiązała się z dyskomfortem spowodowanym koniecznością zapoznania się z zupełnie nowymi narzędziami pracy, jak i z całkowicie odmiennymi zasadami kontaktów z uczniami oraz z ich opiekunami prawnymi. Szybko okazało się, że warunki pracy w formule zajęć on-line wymuszają stosowanie zupełnie nowych metod nauczania i to na niespotykaną dotąd skalę. Zajęcia w sieci wiążą się z koniecznością wielogodzinnego przebywania ucznia przed ekranem monitora, co z racji swojego charakteru, automatycznie tworzy liczne bariery komunikacyjne i co siłą rzeczy wymusza na nauczycielach zastosowanie zupełnie nowych sposobów prowadzenia zajęć lekcyjnych, często całkowicie odmiennych od stosowanych dotąd metod narracyjnych. Zajęcia on-line intensyfikują znacząco tempo pracy, wymuszają różnorodność wykorzystywanych formuł przekazu treści, zwiększają znacząco aktywność udziałową w lekcji zarówno nauczyciela, jak i ucznia. Konieczność wielu godzin pracy w formule zajęć w sieci wymusza na nauczycielach wzmocnienie przekazu treści lekcyjnych, co z kolei prowadzi do zwiększenia tempa prowadzonych zajęć i co w zamierzeniu ma skutkować uniknięciem znużenia oraz utrzymaniem uwagi ucznia, którego zaangażowania nie można podczas zajęć on-line dyscyplinować tradycyjnymi metodami. Stąd konieczność wielowątkowej narracji przekazu, wymuszenia dzielenia jej na krótkie w formie i treści, kilkuminutowe fragmenty, co wiąże się ze zmienną stosowanych form metodycznych. Wszystko to ma na celu intensyfikację skupienia uwagi ucznia i zwiększenia jego osobistego udziału, a także zaangażowania go w wykonywanie zadań realizowanych podczas lekcji. Zajęcia on-line zmuszają nauczycieli do innowacji. Ich treść opiera się na krótkich narracjach tematycznych, kilkuminutowych fragmentach filmów, licznych ikonografikach, zestawieniach statystycznych, analizach tekstów oraz map, a także krótkich w formie zadaniach indywidualnych. Zastosowanie wymienionych narzędzi dydaktycznych przez nauczycieli, przy znacznym zwiększeniu tempa ich pracy i formuły przekazywanych treści, pozwala na skuteczne edukowanie uczniów, pomimo dyskomfortu polegającego na braku bezpośredniego kontaktu z nimi. Można pokusić się o stwierdzenie, że powyższa sytuacja, związana z formułą nauczania w sieci, jest nieporównywalnie bardziej niekomfortowa dla nauczycieli niż dla uczniów nawykłych od wczesnego dzieciństwa do funkcjonowania w wirtualnym świecie i do stosowania narzędzi elektronicznych w kontaktach interpersonalnych. Zamieszczone poniżej scenariusze lekcji stanowią propozycję wykorzystania zawartych w nich treści podczas zajęć z uczniami, jako

zmodernizowanych narzędzi pracy nauczycieli, a zastosowane w nich formuły nauczania mogą posłużyć do zbudowania nowej przestrzeni pracy z uczniami.

Autorzy tego pakietu są czynnymi nauczycielami – praktykami i sami zmierzyli się z dnia na dzień z koniecznością nauczania zdalnego. Poniżej zamieszczone scenariusze są efektem ich przygotowania się do bieżącej pracy dydaktycznej w szkole w czasie pandemii.

Opracowali:
Grzegorz Kochman
Małgorzata Majewska-Greń

SCENARIUSZ ZDALNA LEKCJA PLASTYKI

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA: uczniów liceum lub technikum

ZAJĘCIA PROWADZONE PRZEZ nauczyciela plastyki

TEMAT:

Czym są kultura i sztuka?

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE (PODSTAWA PROGRAMOWA)

Uczeń:

- rozróżnia poszczególne dyscypliny sztuki,
- zrozumie, że sztuka powstaje w kontekście innych dziedzin kultury, a także historii, filozofii, religii.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE (PODSTAWA PROGRAMOWA)

Uczeń:

- zdefiniuje kulturę,
- wytłumaczy, czym są: komunikacja, znak, kod oraz kultura wizualna,
- objaśni, czym jest sztuka,
- wyjaśni terminy: sztuki piękne, sztuki plastyczne, sztuki audiowizualne,
- wytłumaczy, czym jest dzieło sztuki,
- porówna dawne i współczesne formy dzieł,
- wymieni i scharakteryzuje funkcje sztuki,
- omówi dziedziny sztuk wizualnych.

METODY PRACY:

- burza mózgów,
- dyskusja,
- techniki multimedialne,
- praca w grupach (podział na pokoje w funkcji Breakout Rooms).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- komputer z dostępem do internetu,
- MS Teams.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Część 1. *Uświadomienie uczniom celów lekcji.*

Burza mózgów dotycząca skojarzeń uczniów z hasłami: kultura, natura, sztuka.

Sformułowanie definicji kultury rozumianej jako całościowy materialny i duchowy dorobek człowieka oraz sztuki jako ogólnej zdolności człowieka do twórczego działania.

Część 2. Przedstawienie przez nauczyciela koncepcji kultury tożsamej z komunikacją.

Dyskusja na temat: za pomocą jakich obrazów i mediów najczęściej komunikują się młodzi ludzie?

Zwrócenie przez nauczyciela uwagi na kody kulturowe stanowiące o odrębności kultur poszczególnych społeczności. Wyjaśnienie roli znaku w kulturze.

Uczniowie podają przykłady znaków z codziennego otoczenia i określają, na który zmysł człowieka one oddziałują.

Nauczyciel wyjaśnia terminy „tekst kultury” i „kultura wizualna” oraz przedstawia sztukę jako najważniejszy obszar kulturotwórczej działalności człowieka, kształtujący potrzeby, świadomość i wrażliwość.

Uczniowie w grupach (podział na pokoje w funkcji Breakout Rooms) opracowują własnymi słowami wyjaśnienia pojęć: „sztuki piękne”, „sztuki plastyczne”, „sztuki wizualne” i audiowizualne.

Wspólnie z nauczycielem omawiają różnice między tymi terminami.

Nauczyciel wyjaśnia, czym jest dzieło sztuki oraz charakteryzuje jego różne formy (tradycyjne, nowoczesne, nowe praktyki sztuki).

Nauczyciel skłania uczniów do dyskusji na temat funkcji, które mogą pełnić dzieła sztuki.

Przypomnienie charakterystycznych cech i środków wyrazu poszczególnych dziedzin sztuki.

Część 3. Uczniowie podają własne przykłady dzieł reprezentujących różne dziedziny sztuki.

Ocena aktywności na lekcji zdalnej prowadzonej jako spotkanie z wykorzystaniem monitora ekranowego i mikrofonu.

EWALUACJA ZAJĘĆ:

Część 4. Polecenie wykonania zadania domowego:

Przygotuj swój głos w dyskusji poprzez opracowanie argumentu na poparcie lub obalenie tezy: „Sztuka nie ma wyglądać ładnie; ma sprawić, że coś poczujesz.” (Rainbow Rowell).

Prześlij to zadanie do oceny za pomocą aplikacji MS Teams, (najpóźniej w przeddzień następnej lekcji).

BIBLIOGRAFIA:

1. <http://www.edukacja.edux.pl/p-45004-w-swiecie-gdzie-kultura-jest-komunikacja.php> dostępny online (dostęp: 12.10.2021)..
2. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30.01.2018 r. w sprawie podstawy programowej dla liceum ogólnokształcącego, technikum i branżowej szkoły II stopnia* (Dz. U. poz. 467, z 2020 r. poz. 1248 oraz z 2021 r. poz. 1537).

ZAŁĄCZNIKI:

ZAŁĄCZNIK NR 1:

Materiał dla nauczyciela i ucznia

1. **Kultura** to całokształt materialnego i duchowego dorobku ludzkości od początku istnienia człowieka do chwili obecnej lub w określonej epoce, przenoszony z pokolenia na pokolenie drogą pozagenetyczną.
2. Kulturą jest wszystko to, czego uczymy się przez całe życie.
3. **Sztuka** to ogólna zdolność człowieka do twórczego działania, polegającego na utrwalaniu i interpretacji rzeczywistości lub kreowaniu nowej, z intencją oddziaływania na odbiorców.
4. **Dziełem sztuki** może być nie tylko przedmiot wykonany, wybrany lub celowo przetworzony przez artystę z zamiarem stworzenia dzieła, lecz także sama aktywność twórcy czy nawet pomysł lub projekt, uznane za dzieło przez specjalistów.
5. Kultura jest komunikacją, a komunikacja – kulturą, ponieważ przekazywanie informacji

i dzielenie się myślami ma ogromne znaczenie.

6. Nasza kultura to kultura wizualna, bo jej podstawą jest obraz, a oddziałującymi na nas komunikatami są zarazem dzieła sztuki, jak i kino, internet, telewizja, komiks, reklama, moda czy przestrzeń miasta. Wysyłane przez nas informacje to także w dużej mierze obrazy.
7. Formy dzieł sztuki:
 - tradycyjne (np. obraz, rysunek, rzeźba, budowla),
 - nowoczesne (np. fotografie, filmy, fotokolaże),
 - nowe praktyki sztuki (np. asamblaże, instalacje, happeningi).
8. Funkcje sztuki:
 - estetyczna,
 - ekspresywna,
 - magiczna,
 - dydaktyczna,
 - ludyczna,
 - użytkowa,
 - symboliczna,
 - komunikacyjna,
 - religijna.
9. Dziedziny sztuk wizualnych:
 - rysunek (np. Vincent van Gogh – „Żniwa”),
 - malarstwo (np. Paul Klee – „Blask księżycy”),
 - grafika (Maurits Cornelis Escher – „Wchodzenie po schodach”),
 - fotografia (Zofia Nasierowska – portret Beaty Tyszkiewicz),
 - architektura (Daniel Libeskind – apartamentowiec Żłota 44 w Warszawie),
 - rzeźba (Katarzyna Kobro – „Kompozycja przestrzenna nr 6”),
 - film (Tim Burton – „Alicja w Krainie Czarów”),
 - sztuka użytkowa (Ende Ceramics – kubek „Twist”),
 - nowe praktyki sztuki (Kazimierz Kantor – „Panoramiczny happening morski”).

Opracowała: Małgorzata Majewska-Greń

SCENARIUSZ

ZDALNA LEKCJA PLASTYKI

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA: uczniów liceum lub technikum

ZAJĘCIA PROWADZONE PRZEZ nauczyciela plastyki

TEMAT:

Sztuka figuratywna. Subiektywne spojrzenie na rzeczywistość.

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE (PODSTAWA PROGRAMOWA)

Uczeń:

- uczestniczy w kulturze poprzez kontakt, analizę i interpretację dzieł sztuki;
- dostrzeże konteksty powstawania dzieła.
- zapozna się z wybranymi zagadnieniami dotyczącymi współczesnych awangard artystycznych i sztuki lokalnego środowiska; podejmie ekspresję twórczą w oparciu o środki wyrazu charakterystyczne dla sztuki II poł. XX wieku.
- zostanie wprowadzony w zakres sztuk o charakterze multimedialnym; podejmie ekspresję twórczą w oparciu o współczesne narzędzia komunikacji wizualnej.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE (PODSTAWA PROGRAMOWA)

Uczeń:

- omówi wybrane nurty sztuki figuratywnej: realizm socjalistyczny, sztukę surową, nową figurację, hiperrealizm i neoekspresjonizm,
- wskaże podobieństwa i różnice pomiędzy nurtami sztuki figuratywnej,
- poda przykładowe dzieła i nazwiska twórców sztuki figuratywnej,
- omówi przemiany w sztuce drugiej połowy XX w.,
- wskaże określone elementy we wzorcowej analizie dzieła sztuki figuratywnej,
- samodzielnie przeanalizuje dzieło sztuki figuratywnej, korzystając z pytań pomocniczych,
- zastosuje wiedzę na temat sztuki figuratywnej we własnej twórczości.

METODY:

- indywidualna i grupowa,
- metody aktywizujące: burza mózgów, dyskusja,
- wykład,
- praca z tekstem,
- praca z materiałem ilustracyjnym,
- działania praktyczne.

Środki dydaktyczne:

- komputer z dostępem do internetu,
- MS Teams.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

CZĘŚĆ 1. Uświadomienie uczniom celów lekcji.

Wprowadzenie uczniów do tematu, mini wykład nauczyciela (5 minut).

CZĘŚĆ II:

Praca w grupach (podział na pokoje w funkcji Breakout Rooms) – uczniowie na podstawie podręcznika, podanego linku do materiału oraz wszystkich innych dostępnych źródeł opracowują wskazany przez nauczyciela nurt sztuki figuratywnej:

Grupa	Nurt sztuki figuratywnej	Cechy charakterystyczne	Przedstawiciele
I	Realizm socjalistyczny		
II	Sztuka surowa		
III	Nowa figuracja		
IV	Hiperrealizm		
V	Neoekspresjonizm		

SOCREALIZM

SZTUKA SUROWA

NOWA FIGURACJA

HIPERREALIZM

NEOEKSPRESJONIZM

Czas na przygotowanie charakterystyki nurtu i wypisanie przedstawicieli: 15 minut.

Prezentacja wyników pracy poszczególnych grup: 15 minut.

CZĘŚĆ 3. Dyskusja nad zagadnieniem: Co wpływa na indywidualny, niepowtarzalny charakter sztuki figuratywnej? W jaki sposób artyści przedstawiali odczucia postaci? Jak wyrażali poprzez twórczość własne stany psychiczne (5 minut)?

EWALUACJA ZAJĘĆ:

Zadanie pracy domowej:

Przygotuj zestaw 5 dzieł sztuki figuratywnej, które będą ilustracją każdego z omawianych dzisiaj nurtów (po jednym dla każdego nurtu). Podpisz je: autor, tytuł, nurt, który reprezentuje. Prześlij to zadanie do oceny za pomocą aplikacji MS Teams (najpóźniej w przeddzień następanej lekcji).

Zadanie dla chętnych:

Stwórz alternatywną wersję słynnego dzieła sztuki. Posłuż się dowolną techniką: plastyczną, cyfrową lub łączoną. Inspirację zaczerpnij z prac współczesnych artystów nawiązujących do twórczości minionych epok. Przeanalizuj, jakie strategie i środki artystyczne można zastosować, aby przekształcić czyjeś dzieło we własną, oryginalną kompozycję. Czas na wykonanie: 2 tygodnie.

BIBLIOGRAFIA:

1. <https://zpe.gov.pl/a/socrealizm/D1FHZGGQb> dostępny online (dostęp: 2.12.2021).
2. <https://zpe.gov.pl/b/POIsLhA6p> dostępny online (dostęp: 2.12.2021).
3. <https://zpe.gov.pl/b/PDxYxkHBc> dostępny online (dostęp: 2.12.2021).
4. <https://zpe.gov.pl/b/P627Ocuk0> dostępny online (dostęp: 2.12.2021).
5. https://pl.wikipedia.org/wiki/Art_brut dostępny online (dostęp: 16.12.2021).
6. https://pl.wikipedia.org/wiki/Nowa_figuracja dostępny online (dostęp: 16.12.2021).

7. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Neoekspresjonizm> dostępny online (dostęp: 16.12.2021).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30.01.2018 r. w sprawie podstawy programowej dla liceum ogólnokształcącego, technikum i branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z 2020 r. poz. 1248 oraz z 2021 r. poz. 1537).

Opracowała: Małgorzata Majewska-Greń

